

АНОПЛІЙ САМАРСЬКИЙ

Anoplius samariensis (Pallas, 1771)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Перетинчастокрилі (Hymenoptera), родина — Дорожні оси (Pompilidae).

Природоохоронний статус

Рідкісний.

Ареал виду та його поширення в Україні

Охоплює Пд.-Сх. Європу, Кавказ, Пн. Африку, Малу та Середню Азію, пд. Далекého Сходу. В Україні знайдений в Криму, а на материковій частині — в Степу та у Лісостепу.

Чисельність і причини її зміни

Малочисельний вид. Причини зміни чисельності не з'ясовані.

Особливості біології та наукове значення

Імаго літають з червня до вересня. У степовій зоні зустрічається на ксерофітних ділянках у долинах річок, на схилах балок та на сухих солончаках, у Лісостепу знайдений на луках. Імаго — антофіли, живляться нектаром квітів (зазвичай зонтичних, складноцвітих та молочайних). Для живлення личинок самка заготовляє паралізованих нею павуків-тарантулів. Самка будує гніздо в ґрунті з однією коміркою в кінці ходу на глибині до 11 см. Іноді використовує поверхневі ходи вовчка. У цьому випадку вхід у гніздову нірку може знаходитися на відстані до 1,5 м від місця проникнення в хід вовчка. Зимуює личинка в коконі. Дає 1 генерацію на рік.

Морфологічні ознаки

Тіло чорне, лише 2 і 3 тергіти черевця з червоним малюнком. Вусики та ноги чорні. Крила сильно затемнені. Довжина тіла — 15–23 мм.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Необхідно зберігати біотопи, сприятливі для існування виду. У місцях перебування виду слід створити ентомологічні заказники.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Schmiedeknecht, 1930; Малышев, 1966; Тобиас, 1978; ЧКУ, 1994.

Автори: О.С. Вобленко, А.Г. Котенко
Малюнок: Н.В. Кащенко

АМОФІЛА САРЕПТСЬКА

Ammophila sareptana Kohl, 1884

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Перетинчастокрилі (Hymenoptera), родина — Риючі осифециди (Sphecidae).

Природоохоронний статус

Рідкісний.

Ареал виду та його поширення в Україні

Охоплює Пд.-Сх. Європу, Казахстан, Малу та Середню Азію. В Україні зустрічається в деяких місцях Одеської обл. та в Криму.

Чисельність і причини її зміни

Незначна (поодинокі особини). Причини зміни чисельності не з'ясовані.

Особливості біології та наукове значення

Мешкає на ксерофітних ділянках в долинах річок та на схилах ярів і балок. Літ імаго триває з середини червня до серпня. Антофіли, живляться нектаром квіток. Гніздо будує в піщаному ґрунті. Воно складене з неглибокого, майже вертикального ходу і горизонтальної комірки. Личинки живляться паралізовану гусінню деяких метеликів. Дає 1 генерацію на рік.

Морфологічні ознаки

Тіло струнке, завдовжки 18–21 мм. Від близьких видів відрізняється дуже густим (приховує скульптуру) опушенням більшої частини пропodeума.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Не здійснювалися. Треба взяти під охорону місця його перебування. Рекомендований до охорони в Дунайському БЗ та Карадазькому ПЗ.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Корисний ентомофаг. Комерційного значення не має.

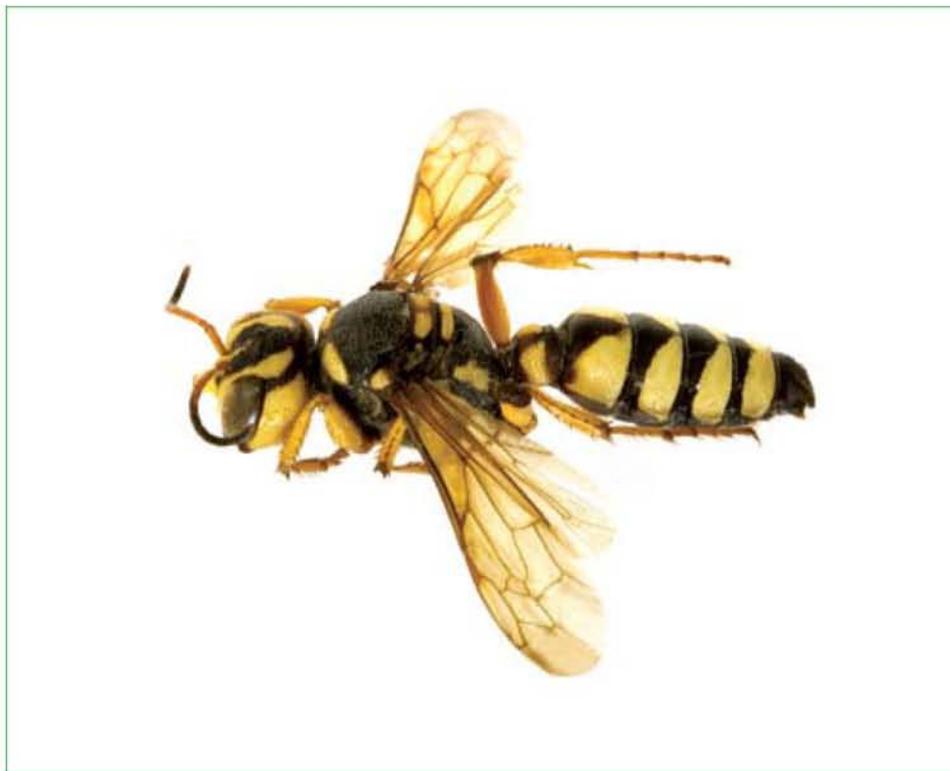
Основні джерела інформації

Гуссаковский, 1930; Казенас, 1972; Пулавский, 1978; ЧКУ, 1994; Біорізноманітність Дунайського біосферного заповідника, 1999.

Автори: А.Г. Котенко, О.С. Вобленко
Малюнок: Н.В. Кащенко

ЦЕРЦЕРІС ГОРБКУВАТИЙ

Cerceris tuberculata (Villers, 1787)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Перетинчастокрилі (Hymenoptera), родина — Риючі осикраброніди (Crabronidae).

Природоохоронний статус

Рідкісний.

Ареал виду та його поширення в Україні

Охоплює Пд. Європу, Кавказ, Пд.-Зх. та Середню Азію, Зх. Сибір, Пн. Африку. В Україні знайдений в Луганській, Полтавській, Миколаївській, Одеській обл. та в Криму.

Чисельність і причини її зміни

Незначна (поодинокі особини). Причини зміни чисельності: господарська діяльність людини, застосування пестицидів у боротьбі з комахами-шкідниками та бур'янами.

Особливості біології та наукове значення

Імаго — антофіли, личинки — ентомофаги. Мешкає на схилах балок, ярів, в долинах

річок у степовій зоні, у Лісостепу — на ксерофітних ділянках. Імаго літають з липня до середини вересня. Живляться нектаром квіток (зазвичай зонтичних та складноцвітих). Гніздо робить у ґрунті на глибині до 50 см. Для живлення личинок самка заготовляє паралізованих жуків-довгоносикув з роду *Cleonus*. Зимує личинка в коконі. Дає 1 генерацію на рік.

Морфологічні ознаки

Тіло чорне з розвинутим світлим малюнком. Серединне поле пропodeума гладеньке. Наличник спереду округлено вирізаний, з виступом у верхній частині. Жувальця з двома крупними зубцями. Довжина тіла — 17–22 мм.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Не здійснювалися. Необхідно зберігати біотопи, сприятливі для існування виду. У місцях перебування виду слід створити ентомологічні заказники. Рекомендований до охорони в Дунайському БЗ, Карадазькому та Опукському ПЗ.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

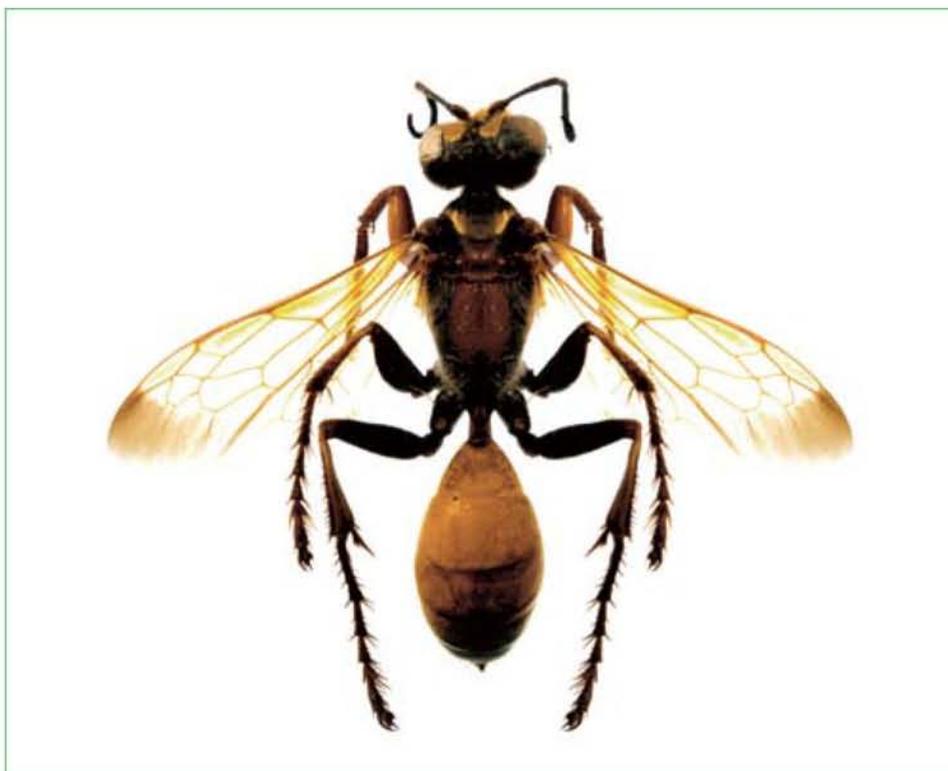
Основні джерела інформації

Пулавский, 1978; Казенас, 1978; ЧКУ, 1994; Біорізноманітність Дунайського біосферного заповідника, 1999; Шоренко, 2005.

Автори: А.Г. Котенко, О.С. Вобленко

Фото: О.С. Мандзюк

СФЕКС ЖОВТОКРИЛИЙ

Sphex flavipennis Fabricius, 1793**Таксономічна належність**

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Перетинчастокрилі (Hymenoptera), родина — Риючі осифециди (Sphecidae).

Природоохоронний статус

Рідкісний.

Ареал виду та його поширення в Україні
Один з 3-х відомих в фауні України видів роду *Sphex*. Ареал охоплює Пд. Європу, Кавказ, Пд.-Зх. та Середню Азію, Пн. Африку. В Україні поширений у Криму.

Чисельність і причини її зміни

Незначна. Деградація та руйнування сприятливих для існування виду стацій через господарську діяльність людини.

Особливості біології та наукове значення

Мешкає на схилах балок, ярів степової зони, крутих берегах річок. Імаго літають з червня до серпня. Антофіли, живляться нектаром квіток зонтичних, молочайних, конюшини, тамариксів. Гніздо робить у ґрунті. Для живлення личинок заготовляє саранових. Розвиток яєць триває 3–4 дні, личинок — 10–14. Зимують личинки в коконі. Дає одну генерацію на рік.

Морфологічні ознаки

Тіло і ноги на більшій частині чорні, черевце з сильно розвинутим червоним малюнком. Більша частина крил жовтувата. Довжина тіла — 26–32 мм.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Не здійснювалися. Необхідно зберігати біотопи, сприятливі для існування виду. У місцях перебування виду слід створити ентомологічні заказники. Рекомендований до охорони в Карадазькому, Опукському та Казантипському ПЗ.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

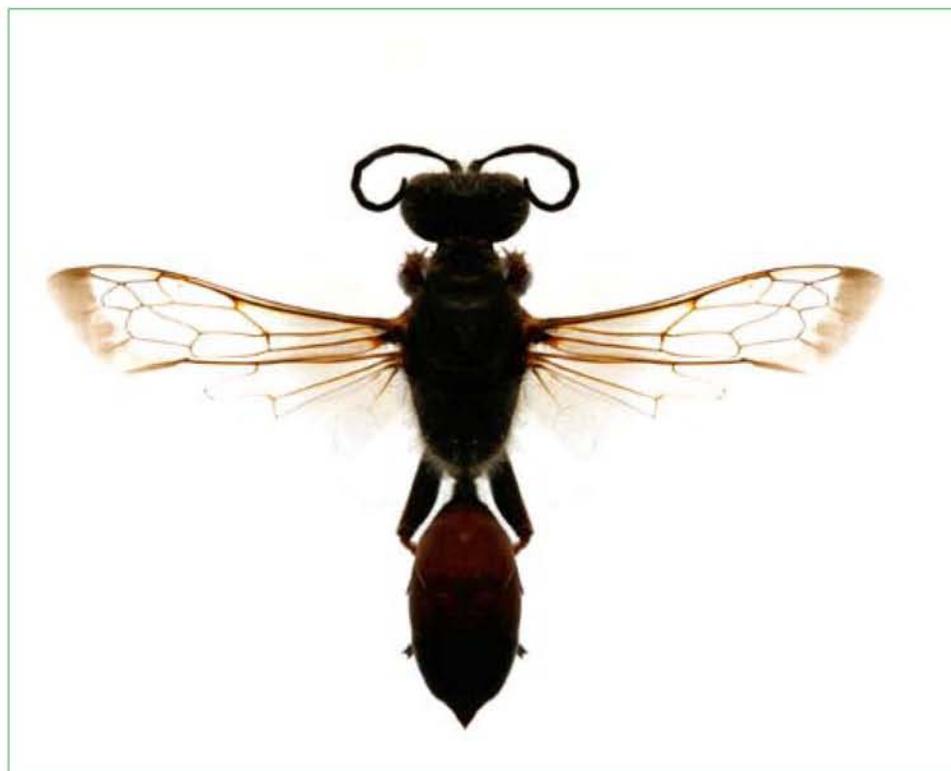
Господарське та комерційне значення

Корисний ентомофаг. Комерційного значення не має.

Основні джерела інформації

Пулавский, 1978; Казенас, 1972; Казенас, 1978; ЧКУ, 1994; Шоренко, 2005.

Автори: А.Г. Котенко, О.С. Вобленко
Фото: О.С. Мандзюк

СФЕКС РУДУВАТИЙ*Sphex funerarius* Gussakovskij, 1934**Таксономічна належність**

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Перетинчастокрилі (Hymenoptera), родина — Риючі осифециди (Sphecidae).

Природоохоронний статус

Неоцінений.

Ареал виду та його поширення в Україні

Охоплює Пд. Європу, Кавказ, Пд.-Зх. та Середню Азію, Пн. Африку. В Україні — Одеська, Миколаївська, Херсонська, Полтавська, Харківська, Донецька обл. та Крим.

Чисельність і причини її зміни

Незначна. Причини зміни чисельності: руйнування сприятливих для існування виду

стацій через господарську діяльність людини, надмірне застосуванні пестицидів.

Особливості біології та наукове значення

Мешкає на схилах невисоких гір, балок, в долинах річок. Імаго літають з червня до серпня. Антофіли, живляться нектаром квіток (зонтичних, молочайних та ін.). Гніздо роблять у ґрунті, з горизонтальним і вертикальним ходами та 2–3 комірками. Для живлення личинок заготовляє різних саранових. Розвиток яєць триває 3–4 дні, личинок — 10–12. Зимуює личинка в коконі. Дає 1 генерацію на рік.

Морфологічні ознаки

Основна частина тіла і ноги чорні. Черевце

з червоним малюнком. Вершини передніх крил затемнені. Довжина тіла — 16–30 мм.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

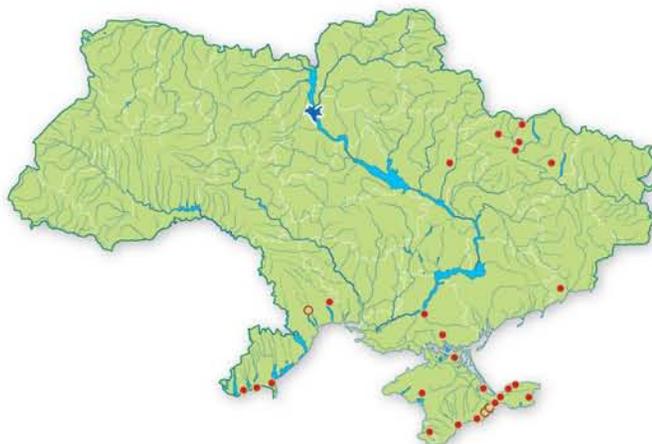
Не здійснювалися. Необхідно зберігати біотопи, сприятливі для існування виду. Рекомендований до охорони в Карадазькому, Опукському та Казантипському ПЗ.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Корисний ентомофаг. Комерційного значення не має.

Основні джерела інформації

Пулавский, 1978; Казенас, 1978; ЧКУ, 1994; Шоренко, 2005.

Автори: А.Г. Котенко, О.С. Вобленко, К.І. Шоренко
Фото: О.С. Мандзюк

ЛЯРРА АНАФЕМСЬКА

Larra anathema (Rossi, 1790)**Таксономічна належність**

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Перетинчастокрилі (Hymenoptera), родина — Риючі осикраброніди (Crabronidae).

Природоохоронний статус

Неоцінений.

Ареал виду та його поширення в Україні

Охоплює Центральну і Пд. Європу, пд. р-ни Сх.-Європейської рівнини, Кавказ, Пд.-Зх. та Серед. Азію, Пн. Африку. В Україні поширений у пд. і пд.-зх. районах, знайдений також у Полтавській і Черкаській обл.

Чисельність і причини її зміни

Незначна. На окремих ділянках цей вид звичайний, але малочисельний. Основні причини зміни чисельності: деградація та руйнування стацій виду через господарську діяльність людини.

Особливості біології та наукове значення

Імаго — антофіли, живляться нектаром квіток зонтичних, молочайних, кермеку, чебрецю. Яйця і личинки розвиваються на вовчках (капустянках). Щоб відкласти яйця оса переслідує вовчка у його норах під землею, виганяє на поверхню і паралізує на 5–6 хвилин. Після того як лярра відклала яйце, вовчок знову заривається у ґрунт. Розвиток яйця триває 5–6 днів, личинки — близько 12 днів. Зимує личинка в тонкостінному коконі, який буде з піску, скріплюючи його слиною.

Морфологічні ознаки

Тіло, крім двох перших червоних сегментів черевця, і ноги чорні. Крила димчасті. Довжина тіла — 12–22 мм.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Не здійснювалися. Необхідно зберігати біотопи, сприятливі для існування виду. У місцях перебування виду слід створити ентомологічні заказники. Рекомендований до охорони в Дунайському і Чорноморському БЗ та Карадазькому ПЗ.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Корисний ентомофаг. Комерційного значення немає.

Основні джерела інформації

Пулавський, 1978; Казенас, 1978; ЧКУ, 1994; Біорізоманітність Дунайського біосферного заповідника, 1999; Шоренко, 2005.

Автори: А.Г. Котенко, О.С. Вобленко
Фото: О.С. Мандзюк